९मू०। "अथ प्रकारान्तरेण सर्वमेव नष्टजातकं वक्ति ततः प्रश्नकाले तात्कालिकं लग्नं कृत्वा लिप्तापिण्डीकार्यम् ततस्तस्य लिप्तापिण्डीकृतस्य गुणकारविज्ञानार्थं शार्दूलविक्रीडितेनाह गोसिंहाविति गोसिंहादयो राशयो यथाक्रमं दशादिभिर्गुणकारैः संवर्ग्या गुणनीयाः तद्यथा गोसिंहौ वृषसिंहौ दशभि१०र्गुणयेत् वृषलग्नं लिप्तापिण्डीकृतं दशभिर्गुणयेत्। एवं सिंहं दशभिरेव। जितुमाष्टमौ मिथुनवृश्चिकौ लग्नगतावष्टभिर्गुणयेत्। क्रियतुले मेषतुले एतौ सप्तभिर्गुणयेत्। कन्यामृगौ कन्यामकरौ एतौ लग्नगतौ विषयैः पञ्चभिर्गुणयेत्। एवमेते यथाक्रमं संवर्ग्या गुणनीयाः शेषा अनुक्ता राशयः स्वसंख्यागुणा आत्मीयसंख्यया गुणनीयाः तत्र मेषादिगणनया चतुर्थं कर्कटमिति चतुर्भिर्गुणयेत् एवं धन्विन नवभिः९ कुम्भमेकादशभिः११ एवं मीनं द्वादशभिः१२। एवं तावल्लग्नं स्वगुणकारेणावश्यमेव गुणयेत् दशकाष्टसप्तविषयैः ततस्तत्र यदि ग्रहो भवति तदा ग्रहगुणकारेणावश्यमेव गुणयेत् तत्र ग्रहगुणकारविधिः जीवा रास्फुजिदैन्दवाः प्रथमवद्दशकाष्टसप्तविषयैरिति जीवे गुरौ लग्नगते तमेव लग्नं स्वगुणकारैराहतं दशभिर्गुणयेत् आरे भौमे लग्नगते अष्टभिः, आस्फुजिच्छुक्रः तस्मिन् लग्नगते सप्तभिः, ऐन्दवे बुधे पञ्चभिः, शेषा रविशशिसौरास्ते च सौम्यवत् बुधवत् पञ्चभिर्गुणनीया इत्यर्थः। एवं तात्कालिकं लग्नम् अवश्यं राशिगुणकारेण गुणयेत् ततः स ग्रहोक्तगुणकारैरपि तत्र च यदा ग्रहो भवति तदा ग्रहगुणकारेण गुणयेत्। यदा बहवो ग्रहा भवन्ति तदा सर्वेषां गुणकारैर्गुणयेत् एवं च तद्गुणितमेकान्ते स्थापयेत्" भट्टो०।

"सप्ताहतं त्रिघनभाजितशेषमृक्षं दत्त्वाथ वा नव विशोध्यनवाथ वा स्यात्। एवं कलत्रसहजात्मजशत्रुभेभ्यः प्रष्टुर्वदेदुदयराशिवशेन तेषाम्" १०मू०। "अथ नक्षत्रानयनं वसन्ततिलकेनाह सप्ताहतमिति सप्ताहतं सप्तभिर्गुणयेत् दत्त्वाथ वेति ततस्तत्र नव देयाः शोध्या वा न किञ्चिद्वा देया इत्युच्यते यदि स चरराशिर्लग्नगतो भवति तदा नव देयाः स्थिरे न देया नापि शोध्याः, द्विःस्वभावे विलग्ने नव शोध्याः एवं केचिद्व्याचक्षते वयं पुनर्ब्रूमः यदि प्रश्नलग्ने प्रथमोद्रेष्काणो भवति तदा न देयाः, द्वितीये न देया नापि शोध्याः, तृतीये नव शोध्याः एवं कृत्वा तस्य राशेस्त्रिघनेन सप्तविंशत्या भागमपहृत्यावाप्तं त्याज्यं तत्र यावत्संख्योऽङ्कोऽवशेषो भवति तावत्संख्यमश्विन्यादितो यन्नक्षत्रं तन्नक्षत्रं तस्य प्रष्टुर्वक्तव्यम्। केचित् वदन्ति तथास्थितस्य राशेः सप्तविंशत्याभागमपहृत्यावशेषाङ्कनवकदानेन विशोधनेन वा यथास्थितेनाङ्केन संवाद उत्पद्यते तथा नक्षत्रं वक्तव्यम् एवमित्यादि कलत्रसहजात्मजशत्रुभेभ्य इति भार्य्याभर्तृपुत्ररिपुषु नष्टजातकं यदा पृच्छति तदा तद्भेभ्यस्तद्भावेभ्यः एवं प्रष्टुः पृच्छकस्य वदेद्ब्रूयात् तमेवोदयराशिं परिकल्पयेदित्यर्थः। एतदुक्तं भवति यदि पुरुषः स्वपत्न्या नक्षत्रं पृच्छति तदा तात्कालिके लग्ने राशिषट्कं देयम्। अथ भ्रातुः पृच्छति तदा राशिद्वयं देयमथ पुत्रस्य पृच्छति तदा राशिचतुष्कं देयमथ शत्रोः पृच्छति तदा राशिपञ्चकं देयम्। एवं कृत्वा यद्भवति तदेवोदयराशिं प्रकल्प्य तद्गुणकारेण गुणयेत् तत्स्वग्रहगुणकारेण च ततस्तत्र प्राग्वन्नवकदानविशोधने कृत्वा सप्तविंशत्याभागमपहृत्यावशेषाङ्कसमं यस्य प्रष्टा पृच्छति तस्य नक्षत्रं वक्तव्यम्। एतदप्युपलक्षणार्थमेव, त्रिराशिसहिताच्चात्कालिकाल्लग्नात् मित्रस्य वक्तव्यम्। एतन्नक्षत्रानयनमप्युपलक्षणमेवं सकलमपि नष्टजातकं वक्तव्यम्" भट्टो०।

"वर्षर्तुमासतिथयोद्युनिशं ह्युडूनि वेलोदयर्क्षनवभागविकल्पनाः स्युः। भूयो दशादिगुणितात् स्वविकल्पभक्ताद्वर्षादयो नवकदानविशोधनाभ्याम्" ११मू०।

"अथ वर्षाद्यानयनं वसन्ततिलकेनाह वर्षर्तुमासेति वर्षादीनि सर्वाणि स्वविकल्पेन भागे हृते यथा पाठक्रमेणानयितव्यानि तद्यथा तात्कालिकं लग्नं लिप्तापिण्डीकृतं राशिगुणकाराहतं ग्रहसंयुक्तं चेद्ग्रहगुणकाराहृतमपि यदेकान्ते स्थापितं तत्पुनरपि दशादिगुणं कार्य्यम्। एतदुक्तं भवति स राशिः स्थानचतुष्टये धार्य्यः एकत्र दशगुणोऽन्यत्र द्वितीयेऽष्टगुणोऽन्यत्र तृतीये सप्तगुणः चतुर्थे पञ्चगुणः कार्यः यत उक्तम्। भूयो दशादिगुणितात् भूयः पुनरपि दशकाष्टसप्तविषयैर्गुणनीयाः ततस्तस्मिन् राशिचतुष्टये प्राग्वन्नवकदानविशोधने कृत्वा स्वविकल्पैर्भागमपहृत्यावाप्तं वर्षादयो ज्ञेयाः" भट्टो०।

"विज्ञेयादशकेष्वब्दा ऋतुमासास्तथैव च। अष्टकेष्वपि मासार्द्धा तिथयश्च तथा स्मृताः" १२मू०। "अथ न ज्ञायते कस्माद्राशेः कस्यानयनं कार्यं तदनुष्टुप्पत्रयेणाह विज्ञेयादशकेष्वब्दा इति अत्र बहुवचनं बहुधोपयोगि-